

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙
กับการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนหลักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

จัดทำโดย

พล.ต.ดร.เจนวิทย์ ยามะรัตน์

รหัส ๖๐๐๕๐๗

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ ๕

วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเป็นดั่งประทีปนำทางของไทยที่ทรงนำพาประเทศผ่านพ้นวิกฤตการณ์และความท้าทายมากมายตลอด 7 ทศวรรษที่ผ่านมา พระองค์ทรงยืนหยัดอยู่เคียงข้างประชาชน ทรงอุทิศจิตวิญญาณและทรงเสริมสร้างความเข้มแข็งในทางสร้างสรรค์ และที่สำคัญเหนืออื่นใด ทรงเป็นผู้ชี้แนะหนทางให้กับประชาชน พระองค์ทรงเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นหนึ่งเดียวของคนในชาติ ทรงสร้างบูรณภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่ยั่งยืนของชาติ ทรงวางรากฐานทั้งทางกายและใจให้กับประชาชนทุกหมู่เหล่าเพื่อมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

นับแต่ทรงครองราชย์พระองค์ทรงมีสายพระเนตรกว้างไกลในการพัฒนาประเทศโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ผ่านโครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริมากกว่า 4,000 โครงการ พระองค์ทรงสร้างอำนาจให้กับคนยากจนและคนที่เปราะบางที่สุด ปรับปรุงคุณภาพชีวิตและให้โอกาสประชาชนได้มีความเจริญรุ่งเรือง ทรงส่งเสริมสังคมแห่งสันติสุขโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม พระองค์ทรงวางแนวทางเพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศไทยจากประเทศด้อยพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับบนเช่นในปัจจุบัน

พระองค์ทรงไม่ใช่คนแปลกหน้าสำหรับสหประชาชาติ ในทศวรรษ 1960 พระองค์ได้เสด็จเยือนสำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ถึง 2 ครั้ง ทั้งยังร่วมแบ่งปันแนวพระราชดำริในการจัดการกับประเด็นปัญหาระดับโลกกับเลขาธิการสหประชาชาติ

พระองค์ทรงเป็นผู้บุกเบิกการปลูกพืชทดแทนพืชเสพติดและการพัฒนาชนบทตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ 1960 ซึ่งได้รับการยกย่องจากสำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเอ็นไอโอดีซี) ว่าเป็นหนทางที่มีประสิทธิภาพในการกำจัดการผลิตยาเสพติดผิดกฎหมาย และได้รับการยอมรับในระดับโลกในฐานะทางเลือกในการพัฒนาซึ่งประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ปลูกฝิ่นในหลายประเทศให้กลายเป็นพื้นที่เกษตร ส่งเสริมงานหัตถกรรม การสร้างศูนย์พัฒนาอาชีพ หรือแม้กระทั่งการทำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

สหประชาชาติและหน่วยงานในสังกัดต่างยอมรับว่าพระมหากษัตริย์ของไทย ทรงเป็น “กษัตริย์นักพัฒนา” จากการที่พระองค์ทรงทุ่มเทพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน พัฒนาชนบท สร้างความมั่นคงทางอาหาร ทั้งยังทรงอุทิศพระองค์เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศต่างๆ จึงได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลเฉลิมพระเกียรติสำคัญๆ ได้แก่ เหรียญสุกดีพระเกียรติคุณในด้านการพัฒนาการเกษตร ในปี พ.ศ. 2538 จากองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (เอฟเอโอ) และรางวัล UN-Habitat Scroll of Honour Special Citation Award ในปี 2546 จากบทบาทที่ทรงพัฒนา

คุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในเมืองและในชนบท และในปี 2549 รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ จากสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (ยูเอ็นดีพี) และรางวัลผู้นำโลกด้าน
ทรัพย์สินทางปัญญาจากองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกในปี 2552

นอกจากนี้ ในปี 2557 ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติยังได้กำหนดให้วันที่ 5 ธันวาคม ซึ่งเป็นวัน
คล้ายวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นวันดินโลก จากพระราช
กรณียกิจทั้งในด้านการค้นคว้าและพัฒนาดินของพระองค์ด้วย

ตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมาพระองค์ทรงงานเคียงข้างประชาชนอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย
โครงการพัฒนาในพระราชดำริหลายพันโครงการทั่วประเทศได้ส่งผลและเป็นสิ่งที่เรารู้จักในนาม
“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ในปัจจุบัน

ซึ่งเป็นของขวัญที่พระองค์พระราชทานแก่ประชาชนไทยให้ดำรงชีวิตอย่างรู้จักประมาณตน อย่าง
รอบคอบ และระมัดระวัง ซึ่งถือเป็นแนวทางที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ปรัชญา
ดังกล่าวไม่เพียงประสบความสำเร็จในไทย แต่ยังถูกนำไปปรับใช้ในประเทศต่างๆ ทั้งในภาคการเกษตร
ธุรกิจ และราชการ ซึ่งเราคนไทยรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้แบ่งปันของขวัญอันล้ำค่านี้กับมิตรสมาชิกสหประชาชาติ

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะ เป็นประโยชน์กับประเทศไทย และประชาชนชาวไทย
ทั้งปวง ที่มีความสนใจเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนหลักสิทธิมนุษยชนใน
ประเทศไทยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในรัชกาลที่ 9

และร่วมมือร่วมแรงร่วมใจสามัคคีกันสนับสนุนส่งเสริมหลักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยให้มีความ
เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนตลอดไป

แต่ถ้ามีข้อผิดพลาดประการใด โปรดได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์และ
ถูกต้อง ชัดเจนยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

พล.ต.ดร.เจนวิทย์ ยามะรัตน์

มกราคม พุทธศักราช 2561

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9
กับการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนหลักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

สิทธิมนุษยชน (Human Right) หมายถึง สิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง ทั้งความคิดและการกระทำที่ไม่มีการล่วงละเมิดได้ โดยได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

1. **ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)** หมายถึง คุณสมบัติ จิตใจ สิทธิเฉพาะตัวที่พึงสงวนของมนุษย์ทุกคน และรักษาไว้มิให้บุคคลอื่นมาล่วงละเมิดได้ การถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครองและได้รับความยุติธรรมจากรัฐ
2. **สาเหตุที่มนุษย์ต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน** เกิดจาก
 - 2.1 มนุษย์ทุกคนเกิดมาแล้วย่อมมีสิทธิในตัวเอง
 - 2.2 มนุษย์เป็นสัตว์สังคม
 - 2.3 มนุษย์มีเกียรติภูมิที่เกิดมาเป็นมนุษย์
 - 2.4 มนุษย์ทุกคนเกิดมามีฐานะไม่เท่าเทียมกัน
3. **หลักการสำคัญที่สุดของสิทธิมนุษยชน** คือ มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้รับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ และกำหนดให้รัฐบาล ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐดำเนินการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนทุกคน
4. **การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย**
 - 4.1 สังคมไทยเป็นสังคมที่ต่างเชื้อชาติ ศาสนา เผ่าพันธุ์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติ จนกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวในความเป็นไทยโดยไม่มีการแตกแยก ยอมรับความหลากหลาย มีจิตใจเอื้อเฟื้อเพื่อก่อกุศลกัน จึงไม่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องการแบ่งชนชั้น หรือเผ่าพันธุ์ แต่การละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่อง เช่น การละเมิดสิทธิเด็ก การละเมิดทางเพศ แรงงาน ยาเสพติด อบายมุข ความรุนแรงในการลงโทษ การละเมิดสิทธิสตรี ในสังคมไทยยังปรากฏการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ความรุนแรงทางเพศในที่สาธารณะ ที่บ้าน ที่ทำงาน สถานกักกัน การล่อลวงทางอินเทอร์เน็ต โรงภาพยนตร์ บันรณเมล์
 - 4.2 การเข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยต่อไป

- ศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยที่พัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของตนเอง บุคลิกภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเต็มที่
- มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชาติบ้านเมืองอย่างมีอิสระเสรีภาพ
- ใช้สิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมให้มีประสิทธิภาพ
- ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

วันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948 ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right: UDHR) โดยสมัชชาแห่งสหประชาชาติ ถือเป็น การกำหนดมาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งไทยเป็นประเทศหนึ่ง ที่ร่วมกับประเทศต่าง ๆ ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

1. มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิต่าง ๆ
2. ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลนี้โดยปราศจากการแก่งแย่งไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ
3. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล
4. บุคคลจะตกอยู่ในความเป็นทาส หรือสภาวะจำยอมไม่ได้ ทั้งนี้ห้ามค้าทาสทุกรูปแบบ
5. บุคคลจะถูกระทำการทรมาน หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้
6. ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับทุกแห่งหนว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย
7. ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ
8. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอันมีประสิทธิผลจากศาลต่อการกระทำอันล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของตนตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย
9. บุคคลจะถูกรังแก คุกคาม คุมขัง ตามอำเภอใจไม่ได้
10. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในความเสมอภาคอย่างเต็มที่ จะได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระไม่ลำเอียง

11. ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย
12. บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบคร้ว ที่อยู่อาศัย การสื่อสาร หรือจะลบลู่เกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้
13. ทุกคนมีสิทธิอิสรภาพแห่งการเคลื่อนย้ายและการอยู่อาศัยภายในพรมแดนของแต่ละรัฐ และมีสิทธิที่จะออกนอกประเทศตนเองหรือกลับสู่ประเทศของตนได้
14. ทุกคนมีสิทธิที่จะแสวงหาที่ลี้ภัยในประเทศอื่นจากการประหัตประหารได้ แต่สิทธินี้จะยกขึ้นกล่าวอ้างจากความผิดในประเด็นการเมือง หรือจากการกระทำอันขัดต่อวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติไม่ได้
15. ทุกคนมีสิทธิในการถือสัญชาติและสามารถเปลี่ยนแปลงสัญชาติของตนเองได้
16. ครอบคร้วเป็นหน่วยธรรมชาติทางพื้นฐานสังคม เพราะฉะนั้นย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากสังคมและรัฐ และชายหญิงที่มีอายุครบบริบูรณ์ตามกฎหมายแล้วทุกคน มีสิทธิที่จะสามารถและสร้างครอบคร้วของตนเองได้
17. ทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็ทรัพย์สินของตนเอง หรือทรัพย์สินที่อยู่ร่วมกับผู้อื่น
18. ทุกคนมีสิทธิในการเปลี่ยนศาสนาหรือความเชื่อ และมีอิสรภาพในการแสดงออกทางศาสนาหรือความเชื่อของตนในชุมชนหรือในพื้นที่สาธารณะ
19. ทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น แสวงหาข้อมูลข่าวสาร และสามารถรับส่งข้อคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านสื่อใด ๆ ก็ได้โดยปราศจากการแทรกแซง
20. ทุกคนมีสิทธิในการชุมนุมและการสมาคมโดยสันติ
21. ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศของตน ทั้งโดยทางตรงหรือทางผู้แทนซึ่งมาจากการเลือกตั้งรวมทั้งทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงบริการสาธารณะในประเทศของตนโดยเสมอภาค
22. สมาชิกทุกคนของสังคมมีสิทธิในการเข้าถึงหลักประกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
23. ทุกคนมีสิทธิในการทำงาน สามารถเลือกงานได้โดนอิสระและมีการคุ้มครองเมื่อเกิดการว่างงานรวมทั้งทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับค่าจ้างเท่าเทียมกัน สำหรับงานที่เท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้ทุกคนมีสิทธิที่จะจัดตั้งหรือเข้าร่วมสหภาพแรงงาน

24. ทุกคนมีสิทธิในการพักผ่อนและผ่อนคลายยามว่างโดยพักผ่อนและผ่อนคลายยามว่าง โดยพักผ่อนดังกล่าวจะต้องได้รับค่าจ้าง

25. ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพ เช่นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ การดูแลสุขภาพ และการบริการทางสังคมที่จำเป็นเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนเองและครอบครัว

26. ทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

27. ทุกคนมีสิทธิที่เข้าร่วมในวัฒนธรรมของชุมชนอย่างอิสระ และทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์อันเกิดจากการประดิษฐ์กรรมทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรมและศิลปกรรมซึ่งตนเป็นผู้สร้างขึ้น

28. ทุกคนมีสิทธิการจัตระเบียบทางสังคมระหว่างประเทศ

29. การใช้สิทธิและอิสรภาพของทุกคนต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัด เพียงเท่าที่มีกำหนดไว้ตามกฎหมายเท่านั้นตลอดจนสิทธิและอิสรภาพเหล่านี้จะไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติไม่ว่ากรณีใด

30. ไม่มีบทใดในปฏิญยานี้ที่อาจตีความได้ว่าเป็นการให้สิทธิใดแก่รัฐ กลุ่มคน หรือบุคคลใดในการดำเนินกิจกรรมใด ในการดำเนินกิจกรรมใด หรือกระทำการอันมุ่งต่อการทำลายสิทธิและอิสรภาพที่กำหนดไว้ ณ ที่นี้

กล่าวได้ว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ถือเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่ช่วยในการวางรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกของโลก และปัจจุบันประชาคมโลกต่างยอมรับให้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติอยู่ในฐานะแม่บทของกฎหมายสิทธิมนุษยชนทั้งหมด

นอกจากนี้ กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนในปัจจุบันก็ล้วนมีพื้นฐานและได้รับการพัฒนามาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติฉบับนี้ทั้งสิ้น และกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเหล่านั้นก็ได้ เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนากฎหมายภายในของประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนในประเทศของตน รวมทั้งประเทศไทยด้วย

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีพันธกรณีกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จำนวน 6 ฉบับ ได้แก่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการทารุณกรรม ตลอดจนการปฏิบัติหรือการลงโทษที่ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์

สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

การต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยได้มีมายาวนาน ที่เห็นเด่นชัดคือการปฏิรูปในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้สิทธิยกเลิกระบบทาส ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่ปรากฏพร้อมหลัก 6 ประการ ซึ่งเป็นหลักที่กล่าวถึงอธิปไตยแห่งชาติและสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคของประชาชน ดังนี้

1. ต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในบ้านเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจของประเทศไว้ให้มั่นคง
2. ต้องรักษาความปลอดภัยในประเทศ ให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มาก
3. ต้องบำรุงความสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจไทย รัฐบาลใหม่ จะพยายามหางานให้ราษฎรทำโดยเต็มความสามารถ จะร่างโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก
4. ต้องให้ราษฎรได้มีสิทธิเสมอภาคกัน (ไม่ใช่ให้พวกเจ้ามีสิทธิยิ่งกว่าราษฎรเช่นที่เป็นอยู่)
5. ต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก 4 ประการดังกล่าวแล้วข้างต้น
6. ต้องให้มีการศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร

ช่วงเวลา 25 ปีต่อจากการอภิวัฒน์นั้น ความผันผวนทางการเมืองอันเกิดจากการขัดแย้งทางการเมืองได้ทำให้มีการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจกันในหมู่ชนชั้นนำทางการเมืองและราชการ จนเกิดการรัฐประหารพุทธศักราช 2490 ซึ่งเป็นยุคเผด็จการและการสิ้นสุดของหลักสิทธิมนุษยชนตามนัยของ หลัก 6 ประการ อีกช่วงเวลา 10 ปีต่อมา อำนาจทางการเมืองเปลี่ยนผ่านไปสู่กลุ่มอำนาจรุ่นใหม่ทำให้เกิดแนวคิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองไทยควบคู่ไปกับการสถาปนาอำนาจตั้งตนร่วมอยู่ในคำ “โลกเสรี” และการต่อต้านปราบปรามฝ่ายคอมมิวนิสต์ ในที่สุดระบอบเผด็จการทหารได้เปิด ศักราชของการวางแผนพัฒนาประเทศในวิถีทางผลักดันให้เศรษฐกิจสังคมไทย พร้อมกับผนวกการเข้า สู่กระแสทุนอุตสาหกรรมนิยมและระบบเศรษฐกิจตลาดเสรีอย่างเต็มตัวขึ้นตามลำดับมาจนถึงปัจจุบัน

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2491 ด้วยปัญหาการเมืองที่ล่าหลังและเป็นเผด็จการ ทำให้การเติบโตของแนวคิดสิทธิมนุษยชนแบบอุดมการณ์เสรีนิยมตะวันตกของสังคมไทยจึงเป็นไปอย่างเชื่องช้า จึงมีการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ

อย่างเข้มข้นดังเห็นได้จากกรณีเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พุทธศักราช 2519 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พุทธศักราช 2535 ที่ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงครั้งสำคัญในสังคมไทย เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้มีการผลักดัน การสร้างจิตสำนึกเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังและเกิดกลไกต่างๆ ให้มีการปฏิรูปการเมืองเพื่อป้องกันการใช้อำนาจเผด็จการในระบอบประชาธิปไตยด้วยการนำประเทศเข้าเป็นสมาชิกของกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิการเมือง และได้ทำให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พุทธศักราช 2540 เพื่อให้เป็นกลไกหนึ่งในด้านการส่งเสริม ปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขึ้นในสังคมไทยในอนาคต

สิทธิพระราชทานสู่ชาวประชา

การสร้างอาณาจักรและปกครองแผ่นดินทั้งในระบอบราชาธิราช และระบอบประชาธิปไตยนั้นมีการสร้างปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์ และมีกรอบในเรื่องสิทธิมนุษยชนเพื่อการพัฒนาคนแตกต่างกันไปตามยุคสมัย พระมหากษัตริย์และผู้นำของแผ่นดินทั่วโลกจึงมีหน้าที่สำคัญต่อการสร้างอาณาจักรและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมแต่ละยุคสมัยประเทศไทยเป็นสังคมของความร่มเย็นเป็นสุข ด้วยพระบารมีแห่งสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราช ผู้ทรงครองแผ่นดินโดยธรรมและทรงเป็นพระมหากษัตริย์ พระองค์พระราชทานสิ่งที่เป็ปัจจัย พื้นฐานในแนวทางสิทธิมนุษยชนดังหลักฐานที่เห็นได้จากหลักศิลาจารึกในสมัยสุโขทัย กฎหมายและประกาศต่างๆ ซึ่งล้วนแต่ให้ประชากษัตริย์มีสิทธิในเรื่องต่างๆ ท่ามกลางการเปลี่ยนราชวงศ์และการสร้างรูปแบบการครองแผ่นดินสิทธิมนุษยชนขึ้นพื้นฐานของพลเมือง นอกจากการเกิดตามีชีวิตอยู่ การมีอิสรภาพในความคิดเห็นและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้ว ยังมีการสร้างสังคมให้พลเมืองมีโอกาสศึกษาเล่าเรียน และมีสิทธิเสรีภาพได้ตามลำดับจนสามารถให้พลเมืองพ้นจากลักษณะทาส เป็นไทโดยสมบูรณ์ อีกทั้งยังได้รับสิทธิในการมีส่วนร่วมในการดูแลบ้านเมืองและทำหน้าที่สำคัญของประเทศตามความสามารถ โดยเฉพาะมีกฎหมายรองรับสิทธิความเป็นมนุษย์ ป้องกันการละเมิดสิทธิและการเอาเปรียบในสังคม อันเป็นแนวทางหนึ่งให้สังคมมีความสุขสันติและมีความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ของทุกคนเพิ่มขึ้นด้วย

การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาระบบสิทธิมนุษยชนในสมัยรัชกาลที่ 9

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักในการปกครองแผ่นดิน แม้ว่าตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงต้นสมัยรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์จะมีพระราชอำนาจเด็ดขาดในการปกครองแผ่นดิน แต่พระมหากษัตริย์ของไทยก็ทรงปกครองโดยมุ่งหวังให้อาณาประชาราษฎร์เป็นสุข พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้นำทำศึกเพื่อปกป้องประเทศ

และดำรงรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติ และบำรุงไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้เจริญก้าวหน้าตลอดมาตามยุคตามสมัย จนประเทศไทยพัฒนาทัดเทียมนานาอารยประเทศ

พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์มีพระมหากรุณาธิคุณต่อประเทศและต่ออาณาประชาราษฎร์มาจนถึงทุกวันนี้ในรัชกาล พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช แห่งพระราชวงศ์จักรีเสด็จขึ้นครองราชสมบัติมาตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน พุทธศักราช 2489 และมีพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พุทธศักราช 2490 โดยมีพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ตลอดเวลาที่ทรงครองราชสมบัติ พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่โดยมิได้ทรงทอดทิ้ง พระราชกิจเหล่านั้นล้วนแต่มุ่งช่วยเหลือประชาชนให้มีความสุขและพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า พระองค์ทรงเป็นหลักชัยและ ศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า ทรงยึดหลักทศพิธราชธรรมเพื่อนำความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่ประชาชนทั่วทุกพื้นที่โดยไม่แบ่งชั้นวรรณะ ไม่แบ่งเชื้อชาติหรือศาสนา ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก แก่ทุกศาสนามีเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระปรีชาสามารถในด้านการพัฒนา ทรงนำความเจริญรุ่งเรืองทุกด้านมาสู่ประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม ศิลปวัฒนธรรม และอื่นๆ ประเทศไทยจึงดำรงความเป็นชาติที่มีความสงบสุขด้วยพระบารมีพระจริยวัตรของพระองค์เป็นแบบอย่างที่ดีแก่อาณาประชาราษฎร์ทั้งในด้านความกตัญญู ความอ่อนน้อม ความไม่คลาดจากธรรม การดำรงพระองค์อยู่ในความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม ยิ่งกว่านั้นพระบรมโพธิสมภารและพระเมตตาของพระองค์ยังแผ่ออกกว้างไกลไพศาลไปยังนานาประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชจึงทรงเป็นที่เคารพรักเทิดทูนอย่างสูงยิ่งของประชาชนชาวไทยตลอดมา

หลักทศพิธราชธรรมที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงยึดถือปฏิบัติเป็นหลักธรรมประจำพระองค์ ในข้อแรกคือ ทาน ที่แปลว่า การให้ การแบ่งปัน การเสียสละ การเอื้อเฟื้อ การให้ทานที่มุ่งเพื่อการสงเคราะห์เป็นการช่วยเหลือประชาชนผู้ตกทุกข์ได้ยาก “การให้ หรือการพระราชทาน” ถือเป็นหลักการทรงงานอย่างหนึ่งของพระองค์ท่าน ที่ทรงมุ่งขจัดทุกข์ บำรุงสุขแก่พสกนิกรตลอดมา

“การให้” หรือเรียกตามศัพท์ทางวิชาการว่า “การสังคมสงเคราะห์” มีความหมายที่ลึกซึ้งกว้างไกลมิใช่จำกัดความแค่การแจกเงิน การแจกสิ่งของ แต่เป็นการช่วยเหลือระยะยาว จนกว่าผู้รับบริการนั้นจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด เป็นการช่วยเหลือที่คำนึงถึงศักดิ์ศรีของผู้รับบริการ โดยให้ถือว่า เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่เขาควรจะได้รับ การช่วยเหลือ เมื่อมีปัญหาหรือประสบภัย และกระบวนการในการช่วยเหลือ จะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดทั้งกายและใจ ดังที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำริในพิธีเปิดการประชุม การสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2505 ความตอนหนึ่งว่า

“การสังคมนาสงเคราะห์นั้น มีความหมายกว้างขวางมาก กินความถึงการดำเนินการทุกอย่างที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ หรือกลุ่มชนที่รวมกันเป็นสังคม เป็นชาติ และผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ให้มีความสุขทั้งทางกายและจิตใจ ให้ได้มีปัจจัยอันจำเป็นแก่การครองชีพ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย และการบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ ได้รับการศึกษาอบรมตามควร ตลอดจนมีความรู้ที่จะนำมาเลี้ยงชีพโดยสุจริต เพื่อความเรียบร้อย และความเป็นปึกแผ่นของสังคม”

สิทธิมนุษยชนนั้นมีแนวคิดพื้นฐานว่า คนทุกคนที่เกิดมามีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีเกียรติภูมิในตัวเอง มีความเชื่ออยู่ว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพเพียงพอที่จะยืนหยัดพึ่งพาตนเอง แต่กระนั้นก็ตาม ในบางช่วงบางเวลาของชีวิต เขาเหล่านั้นอาจจะต้องประสบพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคบางประการ ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากน้ำมือมนุษย์หรือเกิดจากภัยธรรมชาติ จนมีอาจแก้ไขปัญหาหรือไม่อยู่ในสถานะที่สามารถแก้ไขความขัดข้องนั้นได้ด้วยตนเอง การหยิบบิ้น แบ่งปัน ช่วยเหลือ หรือเยียวยาในปัจจุบันทันด่วน เป็นการช่วยให้เขาพ้นไปจากปัญหา ไม่สูญเสียความเป็นมนุษย์ไป การเผชิญกับปัญหาอาจจะทำให้เกิดความท้อแท้หมดกำลังใจ แต่ถ้ามีการสนับสนุนช่วยเหลือให้เขาเกิดความมั่นใจ มีกำลังใจที่จะต่อสู้และเผชิญหน้าแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ เขาก็จะมีกำลังใจและเกิดความภาคภูมิใจ และนั่นก็จะทำให้พวกเขากลับมาพึ่งตนเองได้อีกครั้งหนึ่งอย่างมีศักดิ์ศรี และมีศักยภาพของความเป็นมนุษย์

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่เป็นหลักประกันขั้นต่ำสุดในการช่วยเหลือพสกนิกรผู้ตกทุกข์ได้ยากในทุก ๆ สถานการณ์ ให้สามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ แม้จะไม่เหลือสิ่งใดให้ยึดเหนี่ยว ไม่ว่าจะเป็นบ้านที่อยู่อาศัย ไร่นา เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม โดยเฉพาะในยามที่ราษฎรประสบกับความทุกข์ยากเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส ในคราวเมื่อพายุ โชนรื้อนชื่อ “แฮเรียต” ได้พัดผ่านภาคใต้ของประเทศไทย เมื่อคืนวันที่ 25 ต่อกับวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2505 มหาเวทภัยได้ทาความเสียหายให้กับจังหวัดในภาคใต้อย่างหนัก โดยเฉพาะที่แหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในคืนวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2505 เวลาประมาณ 19.00 น. นายปกรณ์ อังศุสิงห์ อดีตนายกมุทนิธิราชประชานุเคราะห์ ฯ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่ง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ได้รับโทรศัพท์จาก นายพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ อดีตเลขาธิการพระราชวัง ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่ง หัวหน้ากองมหาดเล็กว่า พระองค์ท่าน ทรงเป็นห่วงผู้ประสบภัยและทรงติดต่อขอเครื่องบินจากกองทัพอากาศไว้แล้ว ขอให้รีบเดินทางไปช่วยเหลือ โดยด่วน ขณะนั้น กรมประชาสัมพันธ์ ได้เตรียมสิ่งของไว้พร้อมแล้ว จึงเดินทางไปในวันรุ่งขึ้น คือ วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2505 นายปกรณ์ อังศุสิงห์ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ พร้อมด้วยข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงมหาดไทย อาทิ หลวงอรธวิภาคไพศาลย์ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย และ หลวงยุกตเสวีวิวัฒน์ อธิบดีกรมโยธาเทศบาล โดยมีนายประวิทย์ หาญณรงค์ หัวหน้าแผนกสาธารณสุข กรมประชาสัมพันธ์ เป็นเลขานุการคณะ ได้เดินทางไปพร้อมกับแพทย์ พยาบาลและ

เจ้าหน้าที่สภาอากาศไทย ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ องค์สภานายิกา ได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้ร่วมเดินทางไปกับกรมประชาสงเคราะห์ เพื่อทำการสงเคราะห์และบรรเทาทุกข์ในครั้งนี้นี้ด้วย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิตประกาศโฆษณาเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์และสิ่งของ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยทรงรับพระราชทานสิ่งของด้วยพระองค์เอง ความช่วยเหลือได้หลั่งไหลเข้าสู่สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต ช่วงระยะเวลา 1 เดือน มีผู้บริจาคทรัพย์ถึง 11 ล้านบาท และสิ่งของประมาณ 5 ล้านบาท ส่วนผู้ที่ไม่สามารถบริจาคทรัพย์และสิ่งของได้ ก็บริจาคเป็นแรงงาน ที่น่าปลื้มใจก็คือ งานนี้ทำโดยอาสาสมัคร ซึ่งส่วนมากเป็นนิสิต นักศึกษา ลูกเสือและนักเรียน ที่ได้ช่วยกันจัดและขนส่งสิ่งของเหล่านั้นไปบรรเทาภัยแก่ประชาชน โดยมีนายเจริญ มโนพัฒนา รองอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ รักษาการแทน อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเงินและสิ่งของไปดำเนินการตามพระราชประสงค์ตลอดเวลา

“ตั้งมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ฯ ขึ้น ด้วยความประสงค์ที่จะช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติโดยฉับพลัน ซึ่งทางราชการก็มีหน่วยงานอยู่แล้วที่จะช่วยเหลือผู้ประสบภัย แต่เห็นว่าประชาชนทั่ว ๆ ไป เมื่อทราบว่าเป็นร่วมชาติได้รับความเดือดร้อนก็อยากจะช่วยด้วย ฉะนั้น ต้องตั้งโครงการอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่เป็นทางราชการ เพื่อที่จะประสานน้ำใจเมตตาปรานีของคนทั่วประเทศ ได้ตั้งมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ฯ ขึ้นมา และได้ถือปฏิบัติตั้งนี้ คือ เมื่อมีภัยธรรมชาติใด ๆ เกิดขึ้น มีเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ ฯ เข้าไปช่วยเหลือ ให้งานรวดเร็ว และไม่บกพร่อง’ พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะกรรมการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันอังคารที่ 15 พฤษภาคม 2533

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงห่วงใยในความทุกข์ยาก เดือดร้อนของราษฎร มูลนิธิ ราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงก่อกำเนิดขึ้นตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา หลังจากพระราชทานเงินและสิ่งของให้กรมประชาสงเคราะห์นำไปมอบแก่ผู้ประสบภัยแล้ว ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเงินให้กระทรวงศึกษาธิการนำไปสร้างโรงเรียนทดแทนโรงเรียนที่ถูกพายุพัดพังใน 6 จังหวัดภาคใต้ รวม 12 โรงเรียน และพระราชทานชื่อว่า “โรงเรียน ราชประชานุเคราะห์” สืบเนื่องมาจนปัจจุบันมีโรงเรียนราชประชานุเคราะห์อยู่มากมาย และมีโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อีกจำนวน 13 โรงเรียน ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้เข้ามาอยู่ในความดูแลของมูลนิธิ ฯ โดยใช้ชื่อ “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์” ทำให้มีจำนวนโรงเรียนเพิ่มขึ้น โดยกระจายอยู่ทั่วประเทศทั้งสิ้น 58 โรงเรียน นอกจากนั้น เมื่อช่วยเหลือประชาชนในระยะแรกแล้ว ยังได้พระราชทานเงิน ที่เหลืออยู่ให้เป็นทุนประเดิมก่อตั้งมูลนิธิ พระราชทานนามว่า “มูลนิธิราชประชานุเคราะห์” หมายความว่า “พระราชฯ” และ “ประชาชน” อนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน อันเป็นการแสดงน้ำพระราชหฤทัยว่า เวลาทำงานควรจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย กับทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้อยู่ “ในพระบรมราชูปถัมภ์” และทรงดำรงตำแหน่ง “พระบรมราชูปถัมภ์แห่งมูลนิธิ ฯ ”

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ก่อกำเนิดและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2506 ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัย โดยจัดหน่วยสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเคลื่อนที่นำสิ่งของพระราชทาน ได้แก่ เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องใช้ประจำวัน ไปมอบให้ผู้ประสบสาธารณภัยต่าง ๆ ทั้งอัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง และภัยหนาว ตลอดจนผู้ประสบความเดือดร้อนอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วประเทศโดยรวดเร็ว ฉับพลัน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้ผู้ประสบภัยสามารถที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้ ด้วยยึดมั่นในพระบรมราชโบายที่ว่า “สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ๆ ก็คือ ให้ได้ไปถึงทันท่วงที และไปให้กำลังใจ ให้ผู้ที่ประสบภัยนั้นสามารถที่จะตั้งตัวขึ้นมาด้วยกำลัง ของตัว ด้วยความสามารถของตัว ได้รับความช่วยเหลือส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเป็นความช่วยเหลือทางกำลังใจ อันนี้เป็นข้อสำคัญ.”

นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมูลนิธิฯ จนถึงปัจจุบัน ได้ช่วยเหลือผู้ประสบภัย พร้อมทั้งสงเคราะห์ด้านการศึกษา อาทิ มอบเงินสนับสนุนโครงการพัฒนาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ และมอบอุปกรณ์การเรียน อุปกรณ์กีฬา มอบทุนพระราชทานการศึกษาสงเคราะห์ต่อเนื่อง ให้แก่นักเรียนเรียนดีโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เด็กกำพร้าที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิตจากสาธารณภัย เด็กด้อยโอกาส ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงสุดตามความสามารถ โดยได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาจากสถานศึกษาต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ด้วยเดชพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ๆ ภายใต้หลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานนั้น ได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกจากหน่วยงานราชการและเอกชน ด้วยผลงานที่สม่าเสมอ ปรากฏอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยฉับพลัน ทำให้มีผู้เลื่อมใสศรัทธามูลนิธิ ฯ เป็นจำนวนมาก ได้นำเงินบริจาค และสิ่งของต่าง ๆ มาร่วมโดยเสด็จพระราชกุศลเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ การดำเนินงานของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์

“มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ เป็นเหมือนไพรชณีย์ที่นำความหวังและความปรารถนาดีของพระเจ้าแผ่นดินไปพระราชทานให้กับราษฎรที่เขาได้รับความเดือดร้อน คำพูดที่ดีที่สุดคือ เราเป็นไพรชณีย์ของพระเจ้าแผ่นดิน ที่ให้ความช่วยเหลือกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย วาตภัย วินาศภัย ภัยธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นภัยอะไรก็ตาม เป็นภารกิจของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ทั้งหมด ให้ทุนการศึกษาเด็ก ดูแลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ การดำเนินการป้องกันเหตุสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น ทำประตุน้ำ ทำเขื่อน และอื่น ๆ เป็นส่วนหนึ่งที่พระเจ้าอยู่หัวใช้เป็นกลไกเป็นเครื่องมือในการพระราชทานความช่วยเหลือประชาชน

พระองค์ท่านมีสายพระเนตรยาวไกลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 ว่าจะต้องมีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือราษฎร ท่านใช้คำว่า “ มูลนิธิ ” ต้องเป็นหน่วยงานที่ใช้จ่ายเงินคล่องกว่า สะดวกรวดเร็วกว่าหน่วยงาน

ราชการ ทรงพระราชทานเงิน 3 ล้านบาทเป็นทุนประเดิมก่อตั้ง “ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ” แต่เดิม กว่าผู้ว่าราชการจังหวัดจะทำเรื่องเบิกเงินเพื่อช่วยเหลือราษฎรต้องใช้เวลา นาน มันไม่ทันการ มูลนิธิ ฯ ได้มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ประจำจังหวัด จะได้ใช้เงินของมูลนิธิ ฯ ไปช่วยราษฎรได้ทันทั่วทั้งนี้ เป็นสายพระเนตรอันยาวไกล ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถเบิกใช้ได้ ซึ่งวันนี้ก็เกิดขึ้นแล้ว เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัด ประกาศเขตภัยพิบัติ ผู้ว่าราชการจังหวัด สามารถใช้จ่ายเงินได้ 50 ล้านบาทในการช่วยเหลือราษฎร เงินจำนวนนี้ไม่มาก เพราะใช้จ่ายทั่วทั้งจังหวัด กรณีประกาศภัยพิบัติในอำเภอนายอำเภอก็สามารถเบิกจ่ายบดุงเงินได้ ไม่เกิน 1 ล้านบาท แสดงว่ารัฐบาลก็สนองพระราชดำริพระองค์ท่าน

นอกจากนี้พระองค์ยังทรงสนับสนุนให้บ้าน วัด โรงเรียน เป็นต้นแบบชุมชนที่เข้มแข็ง โดยให้หลัก “บวร” ได้แก่ บ้าน วัดและโรงเรียน เพื่อให้มีการประสานการพัฒนาาร่วมกันเพื่อก่อประโยชน์สูงสุดในลักษณะที่มีการพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลซึ่งกันและกันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรด ให้มีการสร้าง “วัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก” ขึ้นในที่ดินของราษฎรที่ถวาย เพื่อเป็นตัวอย่างจากผลการดำเนินการตามแนวพระราชดำริ “บวร” ที่เกิดจากความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์แก่สังคม ที่มีลักษณะเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนของชุมชนในการเป็นศูนย์รวมแห่งความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชุมชนและเป็นตัวอย่าง การประสานความร่วมมือตามหลัก “บวร” และเป็นเมือง (ชุมชน) ตัวอย่าง ตามพระราชประสงค์

พระราชดำริ “บวร” จึงเป็นพระราชประสงค์ที่จะให้เป็นแนวทางหลักของการพัฒนาชุมชนประชาธิปไตยที่ทรงหมายถึง บ้าน (คือ ราษฎร) วัด (คือ ศาสนา) และโรงเรียน (คือ ราชการ) นั้น ได้ประสาน “การพัฒนาาร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในลักษณะที่มีการพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลซึ่งกันและกัน”

กล่าวคือ บ้าน เป็นแหล่งพำนักพักพิงของสมาชิกในครอบครัว วัด เป็นพุทธสถานในการฝึกอบรมตนเองของพระสงฆ์ และเป็นที่เผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา โรงเรียนเป็นแหล่งฝึกอบรมให้ความรู้แก่กุลบุตร กุลธิดา ในชุมชน รวมถึงระบบราชการ ที่รับผิดชอบหน้าที่แทนประชาชนด้วย

พระราชดำริที่ให้ บ้าน วัด โรงเรียน ได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อประโยชน์ของสังคมมากขึ้นนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 17 กันยายน พุทธศักราช 2524 ความว่า “การศึกษาที่สมบูรณ์ครบถ้วนทั้งส่วนวิชาการและส่วนศีลธรรมจรรยา นั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นรากฐานและปัจจัยเครื่องส่งเสริมให้บุคคลสามารถพัฒนาตัวเองได้อย่างแท้จริง คือ เมื่อทุกคนมีความรู้พร้อมทั้งมีศีลธรรมอันดีงาม ย่อมสามารถทำงานหาเลี้ยงชีพและดำรงชีวิตอยู่โดยสวัสดิ์และมั่นคงได้ และผู้ที่ตั้งตัวได้มั่นคงเช่นนี้ ย่อมสามารถสร้างฐานะและความเป็นอยู่ดีมีสุขให้แก่ตัวและครอบครัวได้ดีขึ้นเป็นลำดับ ยิ่งกว่านั้นยังสามารถแผ่แผ่ความดีความเจริญของตัวให้เป็นประโยชน์ถึงส่วนรวมได้อีกด้วย ท่านทั้งหลาย

จึงควรที่จะร่วมมือร่วมความเพียรพยายามกัน ดำเนินงานด้านการศึกษาต่อไปโดยเต็มกำลังเพื่อพัฒนาอนุชนของเราให้ได้ผลอย่างแท้จริง ชาวบ้านเมืองจักได้เจริญมั่นคงอยู่ตลอดไป” พระราชดำรัสดังกล่าวนี้ ทรงเน้นให้เห็นว่ากิจกรรมระหว่าง บ้าน (ครอบครัว) วัด (ศีลธรรม) โรงเรียน (การศึกษา) นั้นอยู่ในหลัก “อยู่ดีมีสุข” “พอดีและพอเพียง” ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งเป็นหลักมัชฌิมาปฏิปทาในพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดชุมชนตัวอย่างในการศึกษาอบรมศีลธรรม บำเพ็ญกุศลและศึกษาหาความรู้ภายในชุมชนในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูล เช่นเดียวกับประเทศไทยเมื่อครั้งอดีตกาล โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรม เพื่อให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืนในครอบครัวและชุมชน (ท้องถิ่น) ตลอดไป

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเห็นความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริงตั้งที่ชาวไทยและชนทั่วโลกต่างทราบและน้อมเกล้าฯ รับอย่างภาคภูมิใจ เพราะพระองค์ทรงพัฒนาชนบททุกหนแห่งบนผืนแผ่นดินไทยไม่ว่าจะเป็นป่าหรือเขา ที่พระองค์อย่างพระบาท เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุขของราษฎรทุกพื้นที่ ดังจะเห็นได้จากพระบรมฉายาลักษณ์ที่พระองค์ทรงพบกับชาวเขาในภาคเหนือ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทยอย่างใกล้ชิดด้วยความห่วงใย เสมือนลูกของพระองค์

เมื่อพระองค์ทอดพระเนตรความเป็นอยู่และปัญหาต่างๆ ด้วยพระองค์เองแล้ว พระองค์มีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้มีโครงการพระราชดำริช่วยเหลือ จนเป็นภารกิจที่พัฒนาพื้นที่ภาคเหนือ มากมาย ทั้งที่ยังมิได้ทรงปฏิบัติและจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ชาวเขาที่ปลูกฝิ่นขายเป็นอาชีพ ซึ่งใช้วิธีการปลูกไม่เหมาะสม เช่น ถากถางป่า ตัดต้นไม้ ทำลายป่าเป็นต้นน้ำ ลำธาร ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อปลูกฝิ่น ส่งผลให้ระบบนิเวศเสีย เช่นทำให้สัตว์ป่าลดลง ไม่มีป่าไม้กักเก็บน้ำเป็นเหตุให้เกิดอุทกภัยและความแห้งแล้ง เสียความสมดุลของธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ และยากที่จะฟื้นฟู ดังที่พระองค์มีพระราชดำรัสว่า

“ผลอีกอย่างหนึ่งซึ่งสำคัญมาก ก็คือ ชาวเขาตามที่เราเป็นผู้ที่ทำการเพาะปลูกโดยวิธีที่จะทำให้บ้านเมืองของเราไปสู่หายนะได้ โดยที่ถางป่าและปลูกโดยวิธีที่ไม่ถูกต้อง ถ้าพวกเราทุกคนไปช่วยเขา ก็เท่ากับช่วยบ้านเมืองให้มีความสุข ความอยู่ดีกินดี และปลอดภัยได้อีกทั่วประเทศ เพราะสามารถทำโครงการนี้ได้สำเร็จ ให้ชาวเขาอยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง สามารถที่จะมีความสุขอยู่ดีกินดีพอสมควรและสนับสนุนนโยบายที่จะรักษาป่าไม้ รักษาดินให้เป็นประโยชน์ต่อไป ประโยชน์อันนี้จะยั่งยืนมาก”

พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์มีพระมหากรุณาธิคุณต่อการพัฒนาแผ่นดิน โดยเฉพาะเรื่องสิทธิมนุษยชนนั้นได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับตามยุคสมัย ตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ทำให้ราษฎรได้สิทธิในที่ดินที่อยู่อาศัย ได้ศึกษาเล่าเรียน และมีสิทธิปกครองตนเอง โดยพระองค์ทรงเสียดุลพระ

ราชอาณาจักรที่มีอยู่นั้นให้แก่ราษฎร ทรงวางแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้อาณาเขต ประชากรราษฎรมีสิทธิในการปกครองประเทศในที่สุด

ดังมีตัวอย่างที่คัดลอกจากหนังสือ พระมหากษัตริย์กับงานสิทธิมนุษยชน จัดทำโดยสำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเห็นความสำคัญของ “สิทธิทางการศึกษา” ของปวงชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง จึงมีพระราชดำริส่งเสริมการศึกษาให้เข้าถึงปวงประชาทุกระดับอย่างทั่วถึง ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลจนถึงระดับประเทศ เริ่มจากการศึกษาของพระราชโอรสและพระราชธิดา พระองค์ มีพระราชดำรัสว่า

“โรงเรียนอะไรก็ไม่ดี เพราะครูๆ อาจตามใจลูกๆ ฉันทันทีที่นักเรียนอื่นๆ อาจจะหัวแข็ง เกิดอิจฉา พวกเลือดเจ้าขึ้นมา ครั้นจะจ้างครูมาสอนพิเศษก็ไม่ดีอีกนั่นแหละ ดังนั้นเราจึง ตั้งโรงเรียนขึ้นในวัง สอน พวกลูกข้าราชการและคนที่ทำงานอยู่ในบริเวณนั้น”

พระองค์พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์สร้างโรงเรียนจิตรลดา เป็นโรงเรียนราษฎรในเขต พระราชฐาน เพื่อพระองค์จะได้อบรมพระราชโอรสพระราชธิดาได้อย่างใกล้ชิด แม้ว่าพระราชโอรสพระราชธิดาจะจบการศึกษาไปแล้ว พระองค์พระราชทานโรงเรียนนี้ดำเนินการต่อไป นอกจากนี้พระองค์ยังสนพระราชหฤทัยในการจัดให้มีการศึกษาในระบบทางไกลขึ้นที่โรงเรียนวังไกลกังวล ซึ่งได้ทดลองเผยแพร่ ออกอากาศให้โรงเรียนอื่นๆ ได้เรียนรู้และนำวิธีสอนไปใช้ด้วย

ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ สนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียน ในหลายแห่งหลายพื้นที่ เพื่อส่งเสริม ความทัดเทียมทางการศึกษาให้แก่เด็กที่ อยู่ในวัยเรียน อาทิ โรงเรียนเจ้าพ่อหลวง (โรงเรียนเด็กชาวเขา) และโรงเรียน ร่มเกล้า เป็นต้น

รวมถึงโรงเรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษา โดยจัดตั้ง โรงเรียนพระดาบส เพื่อจัดการศึกษาให้กับ บุคคลทั่วไป ไม่จำกัดเพศ วัย และความรู้หรือฐานะ สำหรับช่วยเหลือครอบครัวยากจนและ มีปัญหา รวมทั้ง ทหาร ตำรวจ พลเรือนที่ผ่านศึกและทุพพลภาพ ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาทั่วไปได้ โดยมี ครูผู้ฝึกอาสาสมัครที่ต่างเสียสละเวลามาช่วยเหลือบุคคลที่เคยเสียสละ เพื่อชาติมาแล้ว วิชาแรกที่เปิดสอน คือ ช่างวิทยุ ช่างไฟฟ้า มีผู้เรียน 9 คน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โปรดให้ฟื้นฟูพระ ราชทานทุนเล่าเรียนหลวงที่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงริเริ่มสนับสนุนและ ส่งเสริมให้เยาวชนไทยที่ ฉลาดและ เรียนพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ยังส่งเสริมให้ประชาชนมี “สิทธิและ

เสรีภาพในการดำรงชีวิต” ท่ามกลางธรรมชาติอย่าง ถูกต้องและเหมาะสม หาวิธีป้องกันการทำลายเพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การดำรงอยู่ของชุมชนจะต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ดังพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 5 มี.ค.2550 ความว่า

“การมีเสรีภาพนั้นเป็นของดีอย่างยิ่ง แต่เมื่อจะใช้ จำเป็นต้องใช้ด้วยความระมัดระวังและความรับผิดชอบ มิให้ล่วงละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น ที่เขามีอยู่เท่าเทียมกัน ทั้งมิให้กระทบกระเทือนถึงสวัสดิภาพและความเป็นปกติสุขของส่วนรวมด้วย มิฉะนั้น จะทำให้มีความยุ่งยาก จะทำให้สังคมและชาติต้องแตกสลายจนสิ้นเชิง”

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ นั้น ได้เกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทาง และหลักการของการพัฒนาเพื่อมนุษยชาติและเพิ่มรายได้พร้อมกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีคุณค่าเป็นรายได้ในอนาคต

พระองค์ทรงให้เสรีภาพในการสนองงานพระราชดำริโดยแก้ไขโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นการให้โอกาสเพื่อสร้างความสำเร็จที่ก้าวหน้า โดยไม่ให้อึดกับความคิดของพระองค์ โดยพระองค์ทรงให้อิสระต่อความเชี่ยวชาญของบุคคลอื่น

พระองค์ทรงใช้เวลาเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรของพระองค์ในถิ่นทุรกันดารตามชนบททั่วทุกแห่ง ทรงศึกษาสภาพชีวิตและปัญหาของประชาชนในด้านสิทธิในการทำมาหากิน และสิทธิในสถานภาพความเป็นอยู่ทุกด้าน และได้มี พระราชดำริให้ตั้งโครงการต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย มีชื่อเรียกแตกต่างกัน ได้แก่ โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการหลวง โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการส่วนพระองค์ ต่อมาโครงการส่วนพระองค์และโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ได้เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนาเกษตรกรและสร้างความร่มเย็นเป็นสุขต่อพสกนิกรอย่างมากพ้นสุดพรรณนามากมาย

เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในพื้นที่ราบสูงทางภาคเหนือ ทรงพบว่าราษฎรที่นั่นมีความยากจนลำเค็ญยิ่งไปกว่าภาคอีสาน ด้วยอยู่ห่างไกลความเจริญที่ราชการจะเข้าไปดูแลได้ ทำให้กลุ่มชาวไทยภูเขาใช้ชีวิตโดดเดี่ยวในพื้นที่กันดาร และไม่มีสัญชาติจนทำให้สัญจรไปมาอย่างอิสระในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ ก่อนพุทธศักราช 2495 ชาวเขาที่อยู่ตามชายแดนมัก ทำนาทำไร่เลื่อนลอยทำลายป่าไปเรื่อย โดยการโค่นต้นไม้สุ่มไปเผาเพื่อใช้ที่ดินปลูกพืชไร่ พระองค์ทรงเห็นว่าควรให้ “สิทธิในที่ดินทำมาหากิน” พร้อมกับการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพพัฒนาแหล่งทำกินและสิ่งแวดล้อม จึงทรงตั้งโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากถึง 100 โครงการ ทำให้ชาวเขาและราษฎรที่ห่างไกล ได้พัฒนาตนเองจนมีฐานะดีขึ้นตามลำดับ

ด้าน “สิทธิแห่งความเป็นมนุษย์” พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ภายใต้รัฐธรรมนูญ และได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจมากมายหลายประการเพื่อส่งเสริมทำนุบำรุงประชากรราษฎร์ให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

พระองค์ทรงยึดมั่นในทศพิธราชธรรม ทศพิธราชธรรมที่ทรงบำเพ็ญแต่ละข้อสะท้อนให้เห็นว่ามีได้ทรงถือทศพิธราชธรรม เพื่อประโยชน์ของพระองค์เอง หากเป็นแนวทางที่ทำให้การดำรงพระองค์อยู่ในทางธรรม และทรงงานหนักอย่างไม่มีความหยุด เพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่แผ่นดินไทย ซึ่งเป็นการช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจน ผู้มีกำลังน้อย เพื่อให้สามารถยกฐานะขึ้นมาเท่าเทียมกับผู้อื่น พระองค์ท่านทำทุกอย่างเพื่อคนทุกคนขึ้น พระองค์ท่านทรงเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ค่านึงถึงสิทธิมนุษยชนของทุกคน ซึ่งพระองค์ได้รับรางวัลความสำเร็จสูงสุด ด้านการพัฒนามนุษยชนของโครงการสหประชาชาติหรือ UNDP Award ให้กับพระองค์ท่านในฐานะกษัตริย์นักพัฒนาต้นแบบของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 : พระผู้ทรงผดุงคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งมนุษยชน

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระปฐมบรมราชโองการข้างต้นของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ยังคงตรึงประทับในจิตใจชนชาวไทย มาตลอดรัชสมัยของพระองค์ อันยาวนานถึง 70 ปี ที่ทรงครองราชย์และครองใจชนทุกเชื้อชาติ-ศาสนาที่อาศัยในแผ่นดินไทย หรือประเทศสยามในอดีต

นับเป็นปฐมบทพระปณิธานว่า การขึ้นครองราชย์ของพระองค์จะทรงให้ความสำคัญกับการ “ครองคน” ในแผ่นดินเพื่อประโยชน์สุขของคนทั้งมวล ซึ่งเป็นพระราชปณิธานตามอย่างพระบรมราชชนกว่า “ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สองประโยชน์เพื่อเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง” ประชาชนบนแผ่นดินสยามที่พระองค์ทรงเป็นพระประมุขนี้ ทรงให้ความสำคัญสูงสุดกว่าตัวพระองค์เอง

ประสบการณ์ของพระองค์ภายหลังขึ้นครองราชย์ คือการเสด็จเยือนต่างประเทศทั้งในยุโรป สหรัฐอเมริกา และในเอเชีย และการเสด็จพระราชดำเนินในประเทศไปตามถิ่นทุรกันดารตามที่ต่างๆ จากยอดดอยที่ราบ ถึงชายทะเล อย่างต่อเนื่อง พระองค์ได้ผสมผสานความฉลาด ความรู้และประสบการณ์อย่างตะวันตกที่พระองค์มีมาแต่ยังทรงพระเยาว์ ประจวบกับสภาพภูมิอากาศใหม่ในแผ่นดินไทยที่พระองค์ได้พบเห็น อันเป็นสังคมเกษตรที่มีข้าวเป็นอาหารหลัก และมีความต้องการ “น้ำ” เป็นพื้นฐานของการทำเกษตรทุกชนิด การได้พบปะกับประชาชนโดยตรงในทุกพื้นที่ที่ได้เสด็จไปถึง ทำให้พระองค์เข้าใจสภาพปัญหาที่ต้องเผชิญ คือ สภาพความยากจนของประชาชนอันเป็นรากเหง้าของปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกมากมายซึ่งสะท้อนออกมาในปัญหาการเมืองที่ไม่มั่นคง เศรษฐกิจที่ขาดแคลน การศึกษาและการสาธารณสุขที่อ่อนแอ ปัญหาที่ถาโถมอยู่ในประเทศเช่นนี้ ต้องการการพัฒนาไปถึงโครงสร้างของปัญหา การ "เข้าใจ" และ “เข้าถึง”

ปัญหาความต้องการของประชาชนของพระองค์ จึงเป็นที่มาของหลักคิดที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มั่นคงและดำรงอยู่อย่างมีคุณค่าและสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ คือ การมีอยู่ มีกิน ในพื้นที่ของตนเองอันเป็นพื้นฐานของปัจจัยสี่ และเป็นความมั่นคงพื้นฐานสำคัญของมนุษย์จึงเป็น “หัวใจ” ของการวางแนวทางการทรงงานของพระองค์ จากพระราชดำริ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท ที่มีอยู่ต่อเนื่องซึ่งทำให้เกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งหมด 4,685 โครงการ และที่เป็นโครงการเกี่ยวข้องกับ การเกษตรที่กระทรวงเกษตรฯ เข้าไปมีส่วนรับผิดชอบดำเนินการสนองพระราชดำริ จำนวน 3,532 โครงการ ซึ่งในจำนวนโครงการทั้งหมดที่เกี่ยวกับน้ำมีมากถึง 3,031 โครงการ หากเป็นการจัดการบริหารก็นับเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ ครอบคลุมทุกพื้นที่ จากขุนเขาผ่านที่ราบสู่มหานครของประเทศไทย ด้วยหลักคิด “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ที่พระองค์เข้าใจปัญหาของคนยากจน ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ พระองค์เสด็จเยือนเข้าถึงทุกพื้นที่ แม้นถนนทางยากลำบาก การได้ไปสัมผัสกับประสบการณ์ตรง ผนวกกับ วิชาความรู้ที่พระองค์มี พระองค์จึงมีพระวิริยะอุตสาหะ คือ ความเพียรไม่สิ้นสุดที่จะช่วย “ปลด” ความทุกข์ยากให้กับคนด้อยโอกาสไปพร้อมกับการสร้างโอกาสให้กับคนเหล่านี้ “ได้เข้าถึงการพัฒนา” ให้ชีวิตมีความก้าวหน้าผาสุก พึ่งตนเองได้ในท้ายที่สุด ซึ่งก็คือ “การพัฒนา” ด้านความมั่นคงของความเป็นมนุษย์ให้สูงค่ากว่าที่เคยเป็นมา และยุทธศาสตร์การพัฒนานี้ พระองค์ไม่เลือกลัทธิศาสนาหรือกลุ่มชนใด

แนวทางการพัฒนาของพระองค์ จึงมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก และให้มีความกินดีอยู่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ นี้ จึงเป็นการสร้างความมั่นคงในตัวมนุษย์เองในด้านหนึ่งในฐานะปัจเจก แต่ในอีกด้านหนึ่ง คือการเสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งแก่ชุมชนในทางสังคม ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศในภาพรวม ในระยะแรกเริ่ม ช่วง 2 ทศวรรษของการขึ้นครองราชย์ ที่ประเทศไทยเผชิญกับภัยคุกคามจากภายนอกอีกด้วย ซึ่งการเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาที่เอา “มนุษย์” เป็นหัวใจของยุทธศาสตร์การพัฒนานี้ ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการถูกครอบงำ และความขัดแย้งทางลัทธิอุดมการณ์จากต่างประเทศ ในขณะที่ประเทศรอบบ้านต้องเผชิญกับภัยสงครามที่เกิดจากความขัดแย้งนี้เป็นระยะเวลาหลายสิบปี

การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ที่พระองค์พระราชทานในการทำงานกับประชาชน จึงให้หลักสำคัญอยู่ที่ “คน” ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรสำคัญที่สุดของประเทศ และการดำเนินตามหลักการนี้ ก็เพื่อนำไปสู่การสร้างความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์ที่เข้าถึงโอกาสในการได้รับการพัฒนาด้านต่างๆ ทางสังคม ทั้งด้าน การศึกษา เศรษฐกิจ สาธารณสุข และอื่นๆ ซึ่งความเสมอภาคในโอกาสที่ทัดเทียมกันนี้ ก็เพื่อนำไปสู่ความรู้สึกว่าได้รับความยุติธรรม และท้ายที่สุดก็จะเกิดความสมัคสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายในชาติ เป็นเกราะกำบังภัยอันตรายใดๆ ที่จะเกิดแก่ชาติได้อีก

พระราชปณิธาน และพระราชภาระที่สำเร็จลุล่วงมาเป็นระยะๆ ที่พระองค์ได้ทรงงานอย่างต่อเนื่อง นี้ได้ “ครองใจ” คนไทยทั้งแผ่นดิน และยังได้รับการสรรเสริญจากเพื่อนบ้านไปจนถึงในระดับโลก มีรางวัล

เกิดพระเกียรติมากมาย ล้วนได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าที่พระองค์ทรงตรากตรำมายาวนาน และในทุกด้าน ล้วนส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการสร้างความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ทั้งในด้านความรู้ ด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับเกษตรเป็นด้านหลัก ด้านที่อยู่ที่ทำกิน จนกลายเป็นความมั่นคงในตนเองและแผ่ขยายไปสู่ชุมชนและประเทศ ซึ่งทุกๆ ครั้งพระองค์จะทรงเน้นย้ำให้ทำหน้าที่ของตน และด้วยความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ต่อประเทศเป็นสำคัญเสมอ ดังพระกระแสพระบรมราโชวาทพระราชทานเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2516

“คนไทยทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด มีศาสนาใด มีอาชีพใด ย่อมต้องช่วยซึ่งกันและกัน ช่วยกันอุ้มชูชาติบ้านเมือง คือส่วนรวม ให้อยู่ได้ เพราะเหตุว่า แต่ละคน แต่ละบุคคล ต้องอาศัยส่วนรวมเป็นที่อยู่อาศัย ถ้าส่วนรวมอยู่เป็นสุข แต่ละบุคคลก็อยู่เย็นเป็นสุข ฉะนั้น ทุกคนมีหน้าที่ที่จะสร้างให้ส่วนรวมมีความมั่นคงและความสงบ”

ดังนั้น งานในแนวทางพระราชดำริและโครงการของพระองค์ จึงมุ่งแก้ปัญหาของทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกภูมิภาค เพื่อประโยชน์สุขของทุกคนในหลายมิติ กล่าวคือ

ด้านการศึกษา

พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการวางรากฐานทางความรู้ให้กับประชาชน โดยเฉพาะที่อยู่ห่างไกล ให้เข้าถึงโครงการทางการศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในป่าเขา ในชนบทที่ห่างไกลเพียงใด ซึ่งพระองค์ได้เริ่มตั้งโรงเรียนสอนทางไกล นั่นคือ โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม นับว่าเป็นนวัตกรรมในยุคหนึ่ง เพราะเป็นการผสมผสานเทคโนโลยีกับการจัดการ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หลักๆ คือ การแก้ปัญหาการขาดแคลนครู และเมื่อยุคไอทีมาถึง โครงการนี้ก็พัฒนาขึ้นไปอีกขั้น กลายเป็น อีดีแอลทีวี (eDLTV : Electronic Distance Learning Television) ซึ่งโครงการการศึกษานี้ นับว่าได้ส่งผลกระทบกว้างไกลยิ่ง ซึ่งมีทั้งแบบออนไลน์ (เรียนเมื่อไหร่ก็ได้ทางอินเทอร์เน็ต) และแบบออฟไลน์ (ใช้งานเนื้อหาในเซิร์ฟเวอร์ หรือ ऐ็กเทอร์นัล ฮาร์ดดิส) ที่สำคัญ คือ eDLTV ได้ประโยชน์มหาศาลในโรงเรียนที่ห่างไกล หรือเรียกว่า “ครูตู้” ที่นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลและขาดแคลนครูจะได้เรียนไปพร้อมกับนักเรียนโรงเรียนไกลกังวลที่หัวหิน ผ่านจอทีวี และอีกโครงการคือ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ซึ่งเป็นคลังความรู้ให้นักเรียน เยาวชนได้ค้นคว้าในทุกเรื่อง โดยพระราชประสงค์นั้น มีพระราชราชาธิบายว่าด้วยสารานุกรม คือ จุดประสงค์อันแรกอันสำคัญที่สุดก็คือ ให้ผู้ใช้สารานุกรมนี้เกิดความรู้สึกว่า “โลกนี้มันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โลกหมายถึง โลกความรู้ โลกกลม โลกของวิทยาศาสตร์ และโลกของวิชาการต่างๆ อันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน แล้วก็ในเวลาเดียวกัน ก็ทำให้เห็นว่าในชาติบ้านเมือง หรือในเมืองอื่นๆ ก็ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าได้ความคิดอันนี้อย่างหนึ่ง ก็จะเกิดความรู้สึกว่าชีวิตของตนจะต้องอยู่ในส่วนรวม และจะต้อง

พยายามปฏิบัติเพื่อส่วนรวม ศิลปะ ดนตรี ก็จะต้องรวมกับวิทยาศาสตร์ ซึ่งคนทั่วไป ไม่เข้าใจ แต่ว่าถ้าอ่านสารานุกรมแล้วก็จะเข้าใจ”

ในพื้นที่ขาดแคลนและห่างไกล พระองค์ได้ทรงสนับสนุนให้จัดตั้งโรงเรียนหลายแห่ง อาทิ โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ สำหรับเด็กชาวเขาใน พ.ศ. 2501 โรงเรียนราชประชาสมาสัย สำหรับบุตรธิดาของผู้เป็นโรคเรื้อน ใน พ.ศ. 2507 โรงเรียนร่มเกล้า ทั้งหมด 12 แห่ง ใน 12 จังหวัด พ.ศ. 2516 โรงเรียนพระดาบส ซึ่งเป็นโรงเรียนช่วยผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ แต่มีความพากเพียรและต้องการฝึกวิชาชีพ พ.ศ.2519 เป็นต้น

การให้ความสำคัญกับการศึกษาของประเทศ ดังปรากฏในพระบรมราโชวาทในโอกาสต่างๆ ของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบัน โรงเรียน และอุดมศึกษาทุกแห่งที่พระองค์ได้เสด็จไปพระราชทานปริญญาบัตรทั่วประเทศ ซึ่งทุกแห่งทูลพระองค์ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ทั้งทางวิชาการ และการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลรวมที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นสำคัญเสมอ การที่พระองค์ได้เสด็จไปพระราชทานปริญญาบัตร และยังมีพระบรมราโชวาทให้กับสถาบันอุดมศึกษาทุกสถาบัน และทุกๆ ปี อย่างต่อเนื่องหลายทศวรรษ เป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญและใส่พระทัยต่อการศึกษาทุกระดับของประเทศ

ความห่วงใยด้านการศึกษาของพระองค์ยังได้มีการตั้ง “ทุนอานันทมหิดล” ขึ้นในปี พ.ศ.2498 ต่อมาเปลี่ยนเป็น “มูลนิธิอานันทมหิดล” ในปี พ.ศ.2502 เพื่อจัดการสนับสนุนให้ทุนการศึกษาแก่แพทย์ไปศึกษาต่ออย่างต่างประเทศในระยะแรกและต่อมาก็ขยายไปด้านสาขาอื่นๆ ด้วย ซึ่งเป็นทุนให้เปล่า ทั้งนี้ก็เพื่อให้คนเหล่านี้ได้นำความรู้มาพัฒนาประเทศต่อไป และในช่วงสุดท้ายแห่งพระชนม์ชีพยังได้พระราชทาน “กองทุนการศึกษา” เพื่อ “พัฒนาครู” อันเป็นปณิธานที่อยากเห็นการศึกษามีการพัฒนา คุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมให้กับครูผู้สอน ซึ่งโครงการกองทุนการศึกษาเริ่มในปี พ.ศ. 2555 ด้วยพระองค์ทรงมีพระดำริว่า สิ่งสำคัญของการดำเนินโครงการคือ มุ่งพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น สร้างเสริมจริยธรรม ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมสู่สังคม และพระราชทานคำแนะนำให้ทำงานแบบภาคเอกชน ประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ทำทุกอย่างเรียบง่าย ประหยัด ลดขั้นตอนปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อ “สร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง” พัฒนาคูณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน พัฒนาความรู้ ความสามารถแก่ครูให้สวัสดิการครู เป้าหมายโครงการมิใช่แข่งกันเรียนอย่างเดียว แต่ต้องการให้เป็นคนมีคุณธรรม รู้ศักยภาพของตนเอง มีน้ำใจช่วยเหลือกัน โครงการนี้นับเป็นโครงการสุดท้ายในด้านการศึกษาที่พระองค์ทรงห่วงใยในเรื่องคุณภาพการศึกษาของประเทศ

ด้านเศรษฐกิจ

ดังที่รับรู้กันทั้งในและต่างประเทศแล้วว่า พระองค์ทรงพระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่สังคมไทย ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 ซึ่งแท้จริงแล้ว พระองค์ได้พระราชทานแนวคิดนี้แก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในปี 2517 ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ของพระองค์ที่อยู่กับพื้นที่ต่างๆ และทรงเล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศ

จากหลักคิดนี้ พระองค์ได้ทรงชี้แนะ และได้มีการปฏิบัติในหลายพื้นที่ทั่วประเทศจนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งโครงการในสวนจิตรลดาที่เป็นโรงนาและโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูป รวมถึงโครงการหลวงอื่นๆ เป็นตัวอย่างเริ่มต้นจนเกิดโครงการต่างๆ มากมายกว่า 4 พันโครงการทั่วประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงเข้าใจปัญหาและรู้จักถึงความต้องการของคนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งอยู่ในภาคชนบทและเป็นเกษตรกร ภูมิธรรม แนวคิด และโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้น จึงมีส่วนสำคัญยิ่งในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนให้มีความมั่นคงในชีวิต ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข และการศึกษา ซึ่งเคยถูกละเลยและทอดทิ้ง ความเข้าใจสภาพปัญหาเกี่ยวกับความยากจน และการขาดแคลนโอกาส ทำให้พระองค์เข้าใจความต้องการ รู้สาเหตุ กระทั่งนำไปสู่การพัฒนา ซึ่งครอบคลุมมิติที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชนที่ยากจนไม่ให้ถูกกีดกันออกไปจากสังคมไปเป็นคนอื่น แต่หากได้รับโอกาสและการสร้างตัวตนของเขาให้เป็นคนไทยที่เสมอหน้า ไม่ว่าจะเป็ชวเขา ชาวนา หรือชาวเล หลักปรัชญาเศรษฐกิจนี้จึงทำให้คนด้อยโอกาสได้รับการส่งเสริมความก้าวหน้า และได้รับประโยชน์ทางสังคม และในอีกด้านหนึ่ง พวกเขาเหล่านี้ก็ได้เกิดสำนึกของความเป็นเจ้าของชุมชนและประเทศ ในการที่จะสร้างประโยชน์ให้กลับคนมาอีกมากมายไม่รู้จบ นับเป็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนทางเศรษฐกิจและสังคม ในการพยายามต่อสู้กับความยากจนอย่างถึงที่สุดของพระองค์โดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็ลัทธิใด ดังที่พระองค์ได้เคยให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวต่างประเทศว่า

“เราไม่ได้ต่อสู้กับประชาชน เราต่อสู้กับความอดอยากหิวโหยของประชาชนให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ถ้าประชาชนเหล่านี้มีชีวิตที่ดีขึ้นพวกเขาก็ประชาชนอีกฝ่ายที่ท่านเรียกว่า พวกที่กระด้างกระเดื่อง พวกคอมมิวนิสต์ ก็จะมีชีวิตที่ดีขึ้นด้วยเช่นกัน ทุกคนไม่ว่าฝ่ายใดต่างก็จะมีความสุขทั้งหมด”

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมชัดเจน อาทิ แนวทฤษฎีใหม่ที่ทรงชี้แนะให้ประชาชนรู้จักแบ่งที่ทำกินให้มีทั้งที่อยู่อาศัย ขุดสระน้ำเลี้ยงสัตว์ และทำเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อให้เกษตรกรสามารถที่จะมีที่อยู่อาศัย และสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่ดินของตัวเอง ให้มีอาหารที่เพียงพอแก่การยังชีพโดยไม่ต้องซื้อหา และหากมีมากพอก็แบ่งปัน หรือสามารถที่จะนำไปขายได้ ก็จะสามารถสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นกับครอบครัว และชุมชน ซึ่งหากเกิดขึ้นไปทั่ว และขยายไปทุกพื้นที่ของประเทศ ก็จะเป็นการสร้าง ความมั่นคงจากฐานราก และกลายเป็นการสร้าง ความมั่นคงให้กับประเทศได้อย่างดีอีกด้วย ซึ่งพระองค์ยังได้ตั้งมูลนิธิพัฒนาเพื่อสนับสนุนความเสมอภาคให้กับมนุษย์ ได้รับความช่วยเหลือในยามทุกข์

ดังพระราชดำรัสเมื่อ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2537 ว่า “ชัยของการพัฒนานั้นมีจุดประสงค์คือ ความสงบ ความเจริญ ความอยู่ดีกินดี”

และด้วยปรัชญา และแนวทางปฏิบัติเช่นนี้ นับว่าเป็นการพัฒนาที่เพิ่มความสามารถ และศักยภาพของมนุษย์ที่ขาดโอกาสได้มีความมั่นใจ และมั่นคงในชีวิต อีกทั้งไม่ฟุ้งเพื่อตามกระแสบริโภคนิยมที่มุ่งหาเงินมากๆ ซ้ำร้ายยังทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ได้อีกด้วย การสร้างความตระหนักในการมีความรู้ มีเหตุผล และรู้ประมาณตนในการสร้างเศรษฐกิจให้พอเพียงตามขั้นตอนของทฤษฎีใหม่ ซึ่งหากทำได้ชาวคนไทยก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่ต้องบริโภคสินค้าจากภาคอุตสาหกรรม ไม่ต้องแบกภาระหนี้สิน ไม่ต้องจำนองที่นา และไม่ต้องสูญเสียที่นาที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้

รูปธรรมที่พระองค์ทรงริเริ่มการพัฒนาที่สำคัญ ในช่วงแรกเริ่มก็คือการเปลี่ยนภูเขาปลูกฝิ่นของชาวเขาให้กลายเป็นแปลงผัก ผลไม้ ชา และกาแฟ สร้างอาชีพใหม่ และเพิ่มรายได้ได้อีกด้วย ซึ่งทำให้ชาวเขาที่เคยถูกทอดทิ้ง ถูกกีดกัน และไม่มีสถานะที่มั่นคงทางกฎหมาย ก็กลับกลายเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศ ที่ให้ชาวเขาเหล่านี้เป็นผู้ที่นอกจากจะมีอาชีพที่ถูกกฎหมายจากการทำเกษตรแนวใหม่แล้ว ชาวเขาเหล่านี้ยังเป็นผู้พัฒนาพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และรักษาป่า แหล่งน้ำ ทำให้ความเป็นชุมชนมีความมั่นคง และมั่นคงด้วยเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาของพระองค์จนถึงปัจจุบัน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงมาบรรจบกับเวลาของกระแสโลกที่ต่อต้านระบบบริโภคนิยมอันนำมาสู่ความขัดแย้ง ความอยุติธรรมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังที่เผชิญอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทุกประเทศพยายามผลักดันให้เศรษฐกิจขยายตัวสูงเพื่อหวังให้ประชาชนมีรายได้ และบริโภคในระดับสูง ทั้งที่โลกมีทรัพยากรไม่พอ ซ้ำร้ายทรัพยากรหลายอย่างยิ่งร่อยหรอลงไปอย่างต่อเนื่อง การที่สังคมไทยมีหลักเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการตอบโจทย์ของโลกปัจจุบัน และสำหรับประเทศไทย แนวคิดของพระองค์จึงเป็นเรื่องทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศปราศจากค่านิยมแบบตะวันตก ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ ไม่ซับซ้อนและบังเกิดผลจริง คือสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาตนเองโดยเฉพาะ

ความสำเร็จนี้ นายโคฟี แอนนัน (Kofi Annan) เลขาธิการสหประชาชาติได้ทูลเกล้าถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ (Human Development Lifetime Achievement Award) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549 และได้กล่าวสดุดีพระองค์ไว้ในโอกาสดังกล่าวว่า

“พระองค์ทรงเอื้อมพระหัตถ์เอื้อไปยังบรรดาผู้ที่ยากจนที่สุดและเปราะบางที่สุดในสังคมไทย ทรงรับฟังปัญหาของพวกเขาเหล่านั้นและให้ความช่วยเหลือพวกเขาเหล่านั้น ให้สามารถยืนหยัดดำรงชีวิตของตนเองต่อไปได้ด้วยกำลังของตัวเอง โครงการเพื่อการพัฒนาชนบทต่างๆ ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังประโยชน์ให้กับประชาชนนับล้านๆ ทิวทั้งสังคมไทย”

ซึ่งหลักการทรงงานของพระองค์นี้ได้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลอย่างแท้จริง และเป็นหลักการพัฒนามนุษย์และสังคม เพื่อความยั่งยืนนี้อยู่บนหลักการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิความเป็นมนุษย์ ให้ได้รับความมั่นคงและพ้นจากความกลัว ความยากจน และความหิวโหย โดยไม่เลือกปฏิบัติแก่กลุ่มชน หรือลัทธิใดๆ

ด้านสาธารณสุข

การเข้าถึงการดูแลสุขภาพที่มีแพทย์ พยาบาล ตามศูนย์อนามัยหรือโรงพยาบาลเป็นไปอย่างยากลำบาก ทำให้ประชาชนต้องเผชิญกับโรคภัยและอนามัยที่ไม่สมบูรณ์ ขาดหลักโภชนาการ การเสด็จพระราชดำเนินไปพบประชาชน จึงได้มีการจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไปด้วยทุกครั้งเพื่อให้การรักษาประชาชน และหากพบปัญหาที่จะรีบดำเนินการด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อทำให้โรคภัยต่างๆ ได้รับการแก้ไขและให้หมดไปจากประชาชน อาทิ โรคโปลิโอ โรคเรื้อน โรคคอตีบ เป็นต้น ซึ่งทำให้สังคมได้รับทราบ และตระหนักถึงเรื่องสุขอนามัยมากขึ้น พระองค์ยังสนับสนุนเครื่องมือแพทย์ตามโรงพยาบาลต่างๆ ตลอดจนพระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์แก่นักเรียนทุนไปศึกษาต่อด้านการแพทย์เป็นประจำทุกปี ด้วยพระองค์ตระหนักว่า สุขภาพร่างกายที่ดี จึงจะสามารถสร้างเศรษฐกิจและเป็นกำลังของสังคมประเทศได้ดี ดังพระราชดำรัสที่ว่า

“การรักษาความสมบูรณ์ของร่างกายเป็นปัจจัยของเศรษฐกิจที่ดี สังคมที่มั่นคง และจะทำให้การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจประเทศบรรลุถึงความสำเร็จ มั่นคง และเจริญก้าวหน้า” (22 ตุลาคม พ.ศ. 2522 ณ มหาวิทยาลัยมหิดล)

นอกจากนี้ยังมีโครงการเพื่อสนับสนุนให้ด้านสุขอนามัยของประชาชนให้มีความเข้มแข็งจากการบริโภคอาหารที่ถูกต้อง อาทิ โครงการโรงโคนมสวนจิตรลดา โรงนมผงสวนดุสิต โรงนมเม็ดสวนดุสิต โรงสีข้าวทดลองเลี้ยงปลาใน การก่อตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา การส่งเสริมเกษตรปลอดสารพิษ การสร้างศูนย์ฝึกให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้ เป็นเกษตรแบบผสมผสาน เป็นแหล่งผลิตอาหารในท้องถิ่นของตนเองที่มีคุณภาพทำให้มีสุขภาพแข็งแรง และลดการพึ่งพาจากภายนอก อีกทั้งยังสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในพื้นที่ของเกษตรกรเอง

ความใส่พระทัยนอกจากด้านสุขภาพอนามัย ที่อยากเห็นคนไทยมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บแล้วพระองค์ยังให้ความสำคัญกับเรื่องจิตใจเป็นอย่างยิ่ง ดังกรณีในช่วงระยะหลังนี้แพทย์ถูกฟ้องร้องจากคนไข้เยอะ พระองค์ตรัสกับอดีตคณบดี คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช ว่า “อ่อนน้อมถ่อมตน ทุกคนมีดี อย่าดูถูกใคร” ท่านอดีตคณบดีท่านนี้ ได้นำอมนำมาปฏิบัติตามเสมอ และไม่ว่าจะไปพูดที่ไหน จะนำคำสอนนี้เผยแพร่ให้ทุกคนทราบ อีกทั้งนำคำสอนนี้ไปมอบให้แพทย์สภา ซึ่งแพทย์สภา

นำไปต่อยอดในหลักสูตรผู้บริหารระดับสูง ใครเข้าเรียนหลักสูตรนี้จะได้รับคำสอนไปด้วย ถือเป็นแนวทางการทำงานของแพทย์และพยาบาลทุกคน

ซึ่งเป็นเรื่องดีที่ผู้บริหารสถานพยาบาลและแพทย์หันมาใส่ใจกับความรู้สึกของผู้ป่วย ก่อนที่จะบานปลายกลายเป็นเรื่องใหญ่ถึงขั้นเอาแพ้อาชนะกัน ทำให้การสาธารณสุขของประเทศดูแลคนทั้งร่างกายและจิตใจ ให้เป็นสุขภาวะที่พร้อมของสังคม

จากการที่พระองค์ได้เสด็จเยือนและทรงงานในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ที่พระองค์ทรงทุ่มเทและเป็นหนึ่งเดียวกับชาวบ้านในทุกพื้นที่ ดังจะเป็นการนั่งคุย ซักถามกับชาวบ้าน อย่างเป็นกันเอง สร้างบรรยากาศการทรงงาน ใช้ความรู้ มีเหตุผลที่เป็นวิทยาศาสตร์ และมีความชัดเจนในพื้นฐานของความจริงแท้ในประเทศมาค้ำนึ่งอยู่เสมอ จากการที่พระองค์ทรงติดต่อ สัมผัส พบเห็นกับประชาชนอย่างถ่องแท้ ความรู้ที่พระองค์ทรงมี และความจริงที่พระองค์ทรงพบ พระองค์ทรงนำเอาสาระสำคัญของความเป็นมนุษย์มาค้ำนึ่งด้วย ความชัดเจนนี้ สัมผัสเป็นประสบการณ์โดยพระองค์เอง ทำให้ทุกโครงการของพระองค์ได้ตอบสนองความต้องการของประชาชน และแก้ปัญหาด้านความขาดแคลนของประเทศไปได้มาก พระองค์จึงได้รับความไว้วางใจ ได้รับความรักและความศรัทธาทั้งจากประชาชนในประเทศและต่างประเทศ พระองค์ไม่เพียง “ครองแผ่นดิน” โดยธรรม แต่หากยัง “ครองใจ” ชาวไทยทุกคนตลอดมา เพราะพระองค์เข้าใจคนไทยอย่างแท้จริง และทรงปฏิบัติต่อคนไทยทุกคนอย่างเสมอหน้าด้วยความเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ หรือสิทธิและศาสนาใด ซึ่งนิตยสารเอเชียวีค (Asiaweek) เดือนมิถุนายน ค.ศ.1985 ได้มีบทความเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของราชอาณาจักรไทยว่า พระองค์ทรงเป็นบุคคลดีเด่นพระองค์หนึ่งในจำนวน 20 คนในเอเชีย มีความตอนหนึ่งว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชหฤทัยใส่ในการหาแนวทางช่วยเหลือราษฎรระดับล่างของประเทศให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาตลอดเวลา พระองค์ทรงมีอิทธิพลต่อการเมืองโดยที่พระองค์มิได้ทรงเป็นนักการเมืองเลย ถือได้ว่า ได้ทำให้สถาบันของกษัตริย์ที่ยั่งยืนมาแต่อดีตนั้น ได้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อระบอบประชาธิปไตยที่เจริญก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นในปัจจุบัน”

เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2559 จึงยังความโศกเศร้าถึงการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ของประเทศ ประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าต่างรำลึกและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ทรงมีต่อชาวไทยที่ได้ทรงสร้างคุณูปการต่อประเทศไว้เหลือคณานับ ซึ่งยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือนพระองค์ได้ และกล่าวได้ว่าพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์หนึ่งเดียวในโลกที่เป็นนักพัฒนามนุษย์ให้ดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและคุณค่าในสังคมในที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่ตนเองให้พึ่งตนเองอย่างเข้มแข็ง ขณะเดียวกันก็เป็นหน้าที่ที่จะผดุงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมด้วย เพื่อให้สังคมส่วนรวมมีความก้าวหน้าไปด้วย ซึ่งเป็นทั้งคำสอนและทรงนำปฏิบัติให้เห็นเป็นประจักษ์ คือพระองค์ท่าน “ทำให้อู เป็นครูให้เห็น” เป็นแบบอย่างการ

พัฒนาอย่างเป็นองค์รวม และปรากฏแก่สายตาชาวโลก ดังที่พระองค์ได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลจาก องค์การสหประชาชาติหลายรางวัล อีกทั้งยังได้รับการสดุดีอย่างสมพระเกียรติจากที่ประชุมสมัชชา สหประชาชาติ ผู้นำประเทศต่างๆ แสดงความอาลัยรักและเทิดทูนยกย่องพระองค์ ทั้งที่เป็นการ เทิดพระเกียรติจากกษัตริย์ และผู้นำของโลกได้สรรเสริญในสิ่งที่พระองค์ได้สร้างขึ้นในประเทศไทย และ ส่งผลสะท้อนอย่างกว้างขวางไปสู่โลกอีกด้วย ดังคำสดุดีจากผู้นำต่างๆ พอสังเขป ดังนี้

สมเด็จพระราชาธิบดีฮัจญี อัลฮานัล โบลเกียห์ มูอิซซัดดิน วัดเดาะห์พระราชาธิบดีแห่งบรูไน

“การเสียสละและความรักอย่างไร้ขีดจำกัดของพระองค์ต่อปวงประชา ไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่ตราตรึง ในจิตใจของชาวไทย แต่ยังได้รับการเคารพยกย่องไปทั่วโลก”

วลาดีเมียร์ ปูติน ประธานาธิบดีรัสเซีย

“มหาราชผู้ยิ่งใหญ่ ที่ไม่เคยสู้รบกับใคร แต่สามารถทำให้ทุกคนยกย่องสรรเสริญได้ ทั่วโลกยอมแพ้ ได้ มีแต่คนเดียว คือ คิงส์กูมิพล และ พระองค์ทรงเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ และทรงมีส่วนในการสร้างความแข็งแกร่งของสถานะประเทศไทยในเวทีโลก”

องค์การสหประชาชาติ ประชุมนัดพิเศษ สดุดี เทิดพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดช สมัยสามัญ ครั้งที่ 71 เมื่อ 28 ตุลาคม 2016 โดยนายปีเตอร์ ธอมป์สัน ประธานสมัชชา ใหญ่สหประชาชาติ ได้กล่าวว่า

“ ทรงได้รับคำกล่าวขวัญ คำชมจากทั่วโลก พระองค์ทรงแบ่งปันแนวทางการคิดในการพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย ทำให้ประเทศอื่นๆ ได้นำไปใช้โดยเฉพาะหลักเศรษฐกิจพอเพียง หลักปรัชญาคำสอน”

และยังให้สมาชิกในที่ประชุมลุกขึ้นยืนสงบนิ่ง เพื่อแสดงความอาลัยต่อการสูญเสียพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ของโลก

นางซาแมนธา เพาเวอร์ เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำสหประชาชาติ

“สิ่งที่เป็นประโยชน์สำหรับพระองค์คือการทำประโยชน์กับผู้คนโดยเฉพาะคนยากจน หาทางเดียวที่จะรู้ว่าอะไรเป็นประโยชน์สำหรับผู้คน และทำให้เข้าใจปัญหา ก็คือการเดินทางไปยังพื้นที่ที่ห่างไกลเพื่อพบเจอ และพูดคุยกับประชาชนที่ยากไร้ ตลอดชีวิตของพระองค์ทรงจดลิสทริบัตร์ต่างๆ มากถึง 40 ฉบับ ส่วนใหญ่มาจากการมีความคิดเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาให้กับคนจน”

นายบันคี่ มุน เลขาธิการสหประชาชาติ

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงทุ่มเทเพื่อประเทศชาติมาอย่างยาวนาน ทรงเป็นผู้ทำให้ประชาชนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทรงได้รับความจงรักภักดี และความเคารพยิ่งจากพสกนิกรของพระองค์ ข้าพเจ้าในฐานะเลขาธิการสหประชาชาติ มีความหวังว่าประเทศไทยจะยกย่องพระราชกรณียกิจ และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์ทรงเชื่อมั่นในค่านิยมสากล และเคารพซึ่งสิทธิมนุษยชน”

ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนการใช้ชีวิตของพระองค์มาโดยตลอด นั่นคือการใช้ชีวิตเรียบง่ายที่เข้าถึงทุกพื้นที่ และสร้างประโยชน์ให้กับผู้ที่ต้องการใช้ชีวิตในฐานะของผู้เข้าใจ “ความเป็นมนุษย์” และพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือแก่ผู้ขาดแคลน และเพื่อรับใช้ผู้อื่นเพื่อส่วนรวม ไม่ใช่เพื่อให้ได้รับการยกย่อง และนับเป็นโชคดีที่คนไทยรักพระองค์เสมือนหนึ่งพระองค์อยู่ในครอบครัวของทุกคน

พระองค์ทรงเป็นมหากษัตริย์ผู้โดดเด่นที่เลือกจะดำรงชีวิตเช่นนี้ตลอดพระชนม์ชีพ พระองค์ไม่เพียงได้รับการเทิดทูนในฐานะพระมหากษัตริย์ แต่หากได้รับความรักอย่างสูงสุดจากทุกผู้ทุกนามที่ได้สัมผัสความรัก ความเมตตา ที่พระองค์ทรงปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมชาติของพระองค์อย่างเสมอหน้าในฐานะมนุษย์ที่มีคุณค่า และศักดิ์ศรีที่ทัดเทียม พระองค์จึงทรงเป็น “ในหลวง” ผู้ใกล้ชิดในดวงใจนิรันดร์ของคนไทย และพระเกียรติภูมิของพระองค์ก็ได้รับการสรรเสริญไปก้องโลกเช่นกัน สมดังที่พระองค์ทรงเป็นพระราชา เป็นสง่าแห่งแผ่นดินประเทศไทย และยังได้รับการเชิดชูพระเกียรติคุณไปทั่วทุกแคว้นทั้งสากล แม้ในวันที่พระองค์ได้เสด็จสู่สวรรคาลัยแล้ว ประชาชนคนและผู้คนในสากลก็ยังคงนำคำสอนของพระองค์เป็นธงนำในการพัฒนามนุษย์ให้สังคมมีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

สรุป

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดล้วนเป็นประจักษ์พยานถึงพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชซึ่งทำให้พระองค์ทรงเป็นที่เคารพรัก และศรัทธาอย่างยิ่งของเหล่าปสกนิกรชาวไทยและคนทั่วโลก ในตอนนี้ สิ่งที่เราคนไทยทุกคนจะกระทำได้เพื่อเป็นการถวายความอาลัยและน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ ก็คือการทำที่คนไทยทุกคนต้องตั้งใจกระทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดอย่างเต็มกำลังความสามารถและน้อมนำเอาพระราชดำรัสพระบรมราโชวาทของพระองค์มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและร่วมกันสรรค์สร้างประเทศไทยอันเป็นที่รักของพระองค์ให้มีความเจริญวัฒนาถาวรสืบต่อไป

เรามั่นใจว่า มรดกสำคัญหลายประการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะยังคงนำทางประเทศไทยและเพื่อนของเราในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนปี ค.ศ. 2030 ต่อไป

นอกจากนี้ หากทบทวนพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9 ให้ดี เราจะพบว่าสิ่งที่พระองค์ท่านทรงสอนตั้งอยู่บนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา โดยทรงสอนให้รู้จักความพอเพียงในชีวิตการมีเหตุมีผล และการตั้งอยู่บนความไม่ประมาท ซึ่งทั้ง 3 ประการเป็นพื้นฐานของหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งหากมีโอกาสได้น้อมนำสิ่งที่พระองค์ทรงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในชีวิตจริงไปปฏิบัติตามรอยเบื้องพระยุคลบาท แม้จะปฏิบัติได้เพียงครั้งเดียวของพระองค์ท่าน ผมเชื่อว่าเราจะมีสุขมากขึ้น และผมขอให้คนไทยทั้งประเทศตั้งปณิธานอันแน่วแน่ที่จะเป็นลูกที่ดี และ ส่งต่อมรดกทางภูมิปัญญาที่พระองค์ท่านพระราชทานไว้แก่ลูกหลานไทยสืบไปชั่วกาลปาวสาน

บรรณานุกรม

- มูลนิธิเพื่อความเข้าใจเด็ก <http://www.focusthailand.org/> (สืบค้นเมื่อ 20 พ.ย. 2560)
- The Win News 08 ก.ค. 2559: <http://www.winnews.tv> (สืบค้นเมื่อ 20 พ.ย. 2560)
- ข่าวสด วันที่ 21 ตุลาคม 2559: <https://www.khaosod.co.th> (สืบค้นเมื่อ 20 พ.ย. 2560)
- หนังสือที่ระลึกเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : พระมหากษัตริย์กับงานสิทธิมนุษยชน
- ดร.ดิศธร วัชโรทัย,สิทธิมนุษยชนใต้ร่มพระบารมี
- วารสารปฏิรูปการเมือง : กระจายอำนาจ ,พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 , พระผู้ทรงผดุงคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งมนุษยชน, ทิพย์พาพร ตันตีสุนทร, พ.ย. , ธ.ค. 60
- วารสารปฏิรูปการเมือง : กระจายอำนาจ, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 , พระผู้ทรงผดุงคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งมนุษยชน, ทิพย์พาพร ตันตีสุนทร, ม.ค. 61